

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

МАТЕРІАЛИ

**VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету
Ушинського

М. ОДЕСА - 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності**

М А Т Е Р І А Л И

**VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету
Ушинського

(Одеса, 20-21 травня 2022 року)

Одеса -2022

М 54 **Методологія та технологія сучасного філософського пізнання** //
Матеріали IV Міжнародної наукової конференції (Одеса, 20-21 травня 2022 р.)
135 с.

Рецензенти:

***Пальчинська Мар'яна Вікторівна** - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії, психології та педагогіки Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку,*

***Рибка Наталя Миколаївна** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та методології науки Державного університету «Одеська політехніка»*

Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософію історії в сучасному вимірі; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію синергетики та філософські погляди Г.Сковороди у світлі сучасності. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 року)

ХАОС ТА ПСИХОМІРНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

У соціально-філософському пізнанні актуальність досліджень хаосу набуває значущості в зв'язку з проблемою зміни і розвитку соціальних систем, які самоорганізуються, що розширює поле досліджень соціальної нестабільності і невизначеності, пропонує нові моделі соціального управління і прогнозування на підставі синергетичної методології. До цієї проблеми в Україні увагу дослідників (філософів, соціологів, методологів тощо), з одного боку, залучено у зв'язку з триваючим процесом становлення її політичної, економічної і культурної цілісності, який розпочався ще в 1990-х рр. минулого століття і досі не є незавершеним. Але також і під впливом глобальних політичних, економічних, екологічних, соціально-культурних потрясінь і криз, що охопили світ в першій третині нового тисячоліття: «стратегічна нестабільність ХХІ століття лякає своєю непередбачуваністю, створюючи образ глобального хаосу». Дійсно, в сучасному глобальному світі, де все більше і очевидніше виявляється взаємодія і взаємозалежність між різними народами і країнами, так само з'являються лінії розлому і розподілу, що підтримують всілякі протистояння і різного роду конфлікти.

Осмислення проблеми хаосу і процесів хаотизації соціальної реальності в Україні знаходиться ще у самій початковій стадії, оскільки перші роботи, присвячені цій темі з'явилися тільки на початку 2000-х рр. У роботі української дослідниці Л.Д.Бевзенко "Соціальна самоорганізація. Синергетична парадигма: можливості соціальних інтерпретацій "(2002) вказується на існування двох видів порядків у соціальній системі: організаційного і самоорганізаційного. Процес підтримки цих порядків різний: в першому випадку діють традиційні методи - закони, проекти, норми, укази і тощо, все те, що зовнішнім чином регулює життя індивіда і суспільства. Другий рівень пов'язаний з бажаннями, переживаннями індивіда, його залученістю в міфи, ігри, інші різні форми активності, які пов'язані з ірраціональними мотивами і мотивами. Стабільність і нестабільність розвитку суспільства залежить від міри його "ентропії" і її проявів на кожному з рівнів порядку.

У роботі Н. Омельченко «Соціальний хаос: самоорганізація соціальних систем» (2006) вперше була розглянута тема соціального хаосу і представлені історичні закономірності станів соціального хаосу і соціального порядку у суспільстві, а також еволюція поняття «хаос» у філософській думці і її експлікації в міфології, натурфілософії і синергетиці. У роботі О. Кулика «Еволюція філософських стратегій взаємодії з хаосом», що вийшла у 2014 році, тема хаосу була представлена з загально філософських позицій, в якій виділені основні філософські теорії хаосу і стратегії взаємодії з ним (впорядкування, перетворення, уникнення, запобігання, управління та злиття).

Актуальність і важливість осмислення феномена хаосу і хаотизації соціальних процесів у сучасній соціально-філософській думці та їх недостатнє висвітлення зумовили постановку наукового завдання, а саме проаналізувати

феномен соціального хаосу на підставі психосинергетичного підходу. Цей сучасний постнекласичний підхід розкриває можливості психосинергетики як нової дисципліни, сформованої на стику синергетики і психології, що дає;

1.) нові перспективи для дослідження соціальних систем (особистість і суспільство) як психомірних систем/середовищ, що самоорганізуються.

2.) дозволяє поширити психосинергетичні методи дослідження на сферу соціальної філософії для вирішення проблем буття людини, екології її життєдіяльності у внутрішньо особистісному і соціальному вимірі, актуалізуючи питання її самореалізації, саморозвитку і самоорганізації.

Серед цілей і завдань, що стоять перед синергетикою було першорядним вивчення процесів самоорганізації в складних відкритих системах, до яких відносили, крім природних і технічних, також і соціальні, або, точніше, «антропо-соціо-культурні системи» (О.Н. Астаф'єва).

У зв'язку з цим впровадження синергетики в область соціально-гуманітарного знання мало значення, в першу чергу, як звернення до її теоретико-методологічного потенціалу, до нового нелінійного мислення, до появи нових інтерпретацій соціо-культурної реальності, заснованої на поняттях «самоорганізація», «хаос», «біфуркація», «флуктуація», «атрактор», тощо.

У соціальні науки входить поняття "хаос", яке, однак, не має негативного відтінку, а воно лише показує, що суспільство входить в стан нестійкості, невизначеності, в якому варіанти його подальшого розвитку непередбачувані. "Хаос (безлад) і порядок - це модуси єдиного соціального явища, тобто два різних властивих йому стану. Це означає, що в принципі вони з'єднані в суперечливій єдності, тому знищити все, що пов'язано тільки, наприклад, з хаосом, залишивши лише те, що відповідає суворим критеріям цивілізованого соціального порядку, неможливо"

Засновники двох провідних шкіл синергетики І.Р. Пригожин і Г. Хакен визнавали необхідність розширення синергетичних досліджень на область соціально-гуманітарних наук. Проте, між ними існувало розходження в аспектах застосування ідей синергетики до аналізу соціально-культурної реальності: І. Пригожин вважав, що в першу чергу синергетика може використовуватися для вивчення історичних процесів в контексті світової історії, а також при вивченні окремих соціокультурних цілісності. Г. Хакен звертав увагу на продуктивність синергетики в соціальному аспекті: вивченні функціонування і розвитку суспільства.

Таким чином, соціальна / соціокультурна синергетика охоплює широке коло процесів і явищ соціально-культурного життя: явища самоорганізації і динаміки соціокультурних систем (В.В.Василькова, О.Н.Астаф'єва, Л.Д. Бевзенко, В.С. Капустін, І. М. Предборська і ін.); процеси історичної динаміки і цивілізаційних криз (Н.Н.Мещерякова, Л.Й. Бородкін, А.В.Коротаєв, А.П. Назаретян, А.В. Халаспіс і ін.); явища і процеси соціальної трансформації, управління і самоврядування соціальних систем (В.Л. Романов, Д.С. Чернавський, М.С. Дмитрієва, Л.Д. Бевзенко та ін.) та ін. Крім того, розширення синергетичних досліджень торкнулося таких галузей знання як психологія, що призвело до формування нового напрямку досліджень - психосинергетика - (І.В.Ершова-Бабенко, Д. Козобродова), педагогічна

синергетика - у філософії освіти і педагогіці (В. Кремень, Л. Горбунова, В.С. Лутай, Н.В. Кочубей, О.В. Семенова та ін.), когнітологія (М. Нестерова), тощо.

В області соціальної філософії і соціальних наук розвиток синергетичної парадигми ґрунтується на вивченні співвідношення процесів соціального порядку і хаосу, які є центральними темами в теорії соціальної самоорганізації. Їх з'єднання означає, що в соціальному розвитку того чи іншого суспільства відбувається періодична зміна станів соціального хаосу (дез-організації) і соціального порядку (організації). Цей циклічний процес може мати різний характер, але для суспільства як відкритої складної системи, що саморозвивається, він буде закономірним.

В роботі зазначено, що в українській філософській думці однієї з перших робіт, в яких висвітлювалася синергетика як загальнонаукова дослідницька програма, була робота І.С. Добронравової «Синергетика: становлення нелінійного мислення» (1990). Багато в чому під впливом цієї піонерської роботи в Україні почалося широке застосування синергетичної методології в області соціально-гуманітарного знання. Наукова монографія І.В. Єршової-Бабенко «Методологія дослідження психіки як синергетичного об'єкту» (1992) продемонструвала, що система людської психіки може бути розглянута як нелінійна складна система, що самоорганізується. В розробці проблем соціальної синергетики беруть участь такі вітчизняні філософи як М.С. Дмитрієва, І. Донікова, Н. Кочубей, Ю. Мелков, В. Ханжі, А. Семенова, Д. Козобродова та ін. Особливістю цього етапу розвитку синергетичних досліджень в Україні є акцент на людину як на вихідний початок соціальної самоорганізації. Дискусії про впровадження синергетичної парадигми і теорії хаосу в сферу педагогіки і освіти в даний час ще тривають, хоча зусиллями таких дослідників як В. Кремень, В. Лутай, Л. Горбунова, А. Семенова та інші зроблений великий внесок у впровадження синергетичних ідей в педагогіку і освіту.

СЕКЦІЯ № 7

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ

Безродна Віра Іллівна (м.Одеса) - кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

ЦИФРОВИЙ АКТИВІЗМ ЯК ФОРМА ГРОМАДЯНСЬКОЇ УЧАСТІ

Одним із соціальних наслідків розвитку інформаційно-комунікаційних технологій є переформатування громадянської участі.

Під громадянською участю мається на увазі активність громадян та їх